

Дарителството в България през 2021 г.

Проучване и анализ на
Български дарителски форум

Анализът е изготвен с финансовата подкрепа на фонд „Активни граждани България“ www.activecitizensfund.bg) по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство (ЕИП).

Цялата отговорност за съдържанието се носи от БДФ и при никакви обстоятелства не може да се приема, че отразява официалното становище на Финансовия механизъм на ЕИП и Оператора на фонд „Активни граждани България“.

Дарителството в България през 2021 г. ¹

СЪДЪРЖАНИЕ

Обща картина на дарителството в България през 2021 г.	2
Колко са дарените средства?	2
Кои са дарителите?	2
Каква е средата за развитие на дарителството през 2021 г.?	11
Подробно представяне на данните от изследването на дарителски практики и нагласи към дарителството в България през 2021 г.	12
1. Компании.....	12
2. Фондации	15
3. Физически лица	18

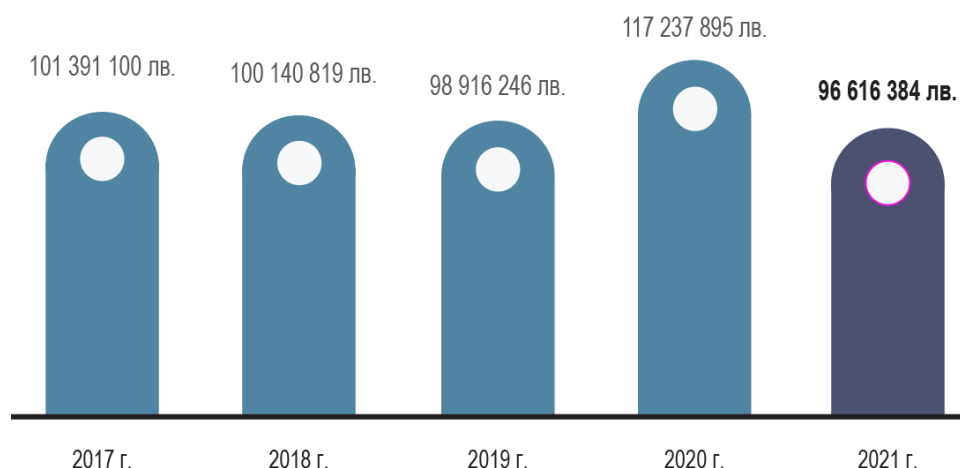
¹ Анализът се основава на база данни от Национална агенция за приходите за декларираните дарения от компании, еднолични търговци и физически лица, преглед на отчети в Търговския регистър и регистъра на юридическите лица с нестопанска цел, преглед на отчети на международни донорски организации, социологическо проучване, проведено от агенция „Алфа Рисърч“ през месец юни 2022 г., както и разширени въпросници до компании и фондации сред общността на дарителите в България; справка от трите мобилни оператора за даренията с обаждане и SMS и преглед на отчетите на съществуващите дарителски платформи в страната.

ОБЩА КАРТИНА НА ДАРИТЕЛСТВОТО В БЪЛГАРИЯ ПРЕЗ 2021 Г.

КОЛКО СА ДАРЕНИТЕ СРЕДСТВА?

Общата дарена сума от компании, фондации, физически лица и еднолични търговци през 2021 г. е **96 616 384 лева**. Спрямо 2020 г. се отчита намаление в общия обем дарени средства от 18% или с 20,7 млн. лева по-малко.

Фиг. 1: Общ обем на даренията за последните 5 години, лева

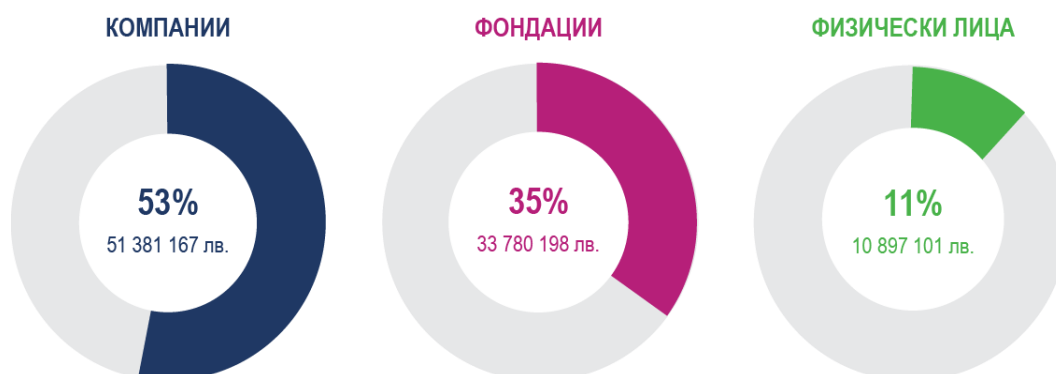

КОИ СА ДАРИТЕЛИТЕ?

През 2021 – втора поредна година, белязана от COVID-19 пандемията, дарителите в страната продължиха да подкрепят борбата с негативните и дългопродължаващи последици от нея. Компании, фондации и хора даряваха активно, като така допринесоха за справянето с дълбоките проблеми в различни обществени сфери, повлияни от пандемията и наложените ограничения.

Най-голям дарител на финансови средства през 2021 г. са компаниите, следвани от фондациите. Даренията от индивидуални дарители се нареждат на трето място.

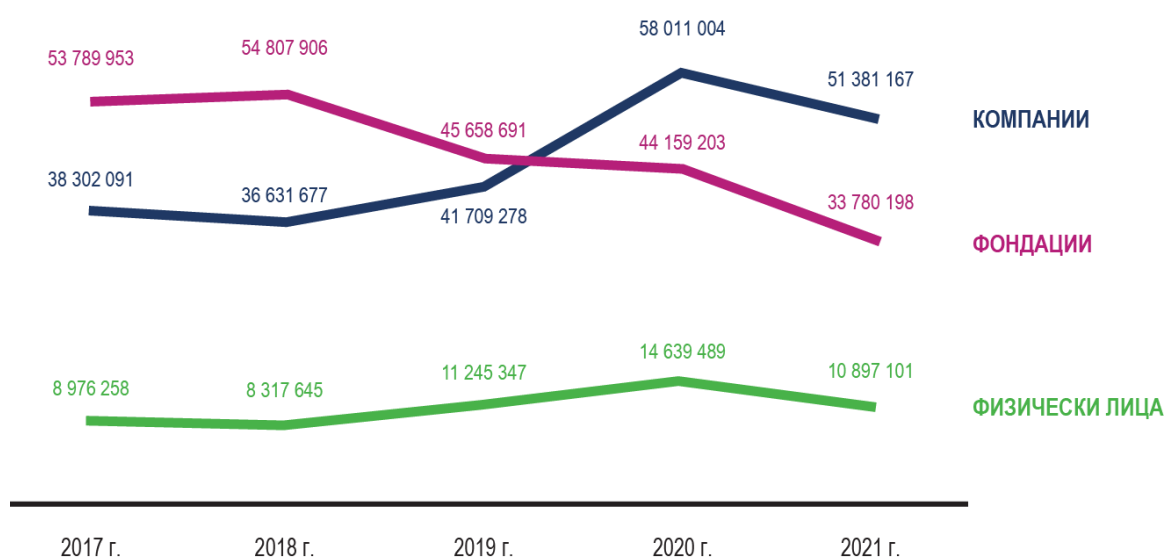
Фиг. 2: Обем дарени средства по източници за 2021 г., лева

Ключови наблюдения за трите основни типа дарители:

- **Спад на даренията от 11% спрямо 2020 г. при компаниите.**
Въпреки спада, компаниите запазиха водещо място по дял спрямо общия обем дарени средства, като за 2021 г. той формира 53%.
- **Обемът дарени средства от фондациите спада с 24% - през 2021 г. фондациите дариха с 10 млн. лева по-малко.**
- **Спад от 26% на даренията от физически лица в сравнение с предходната година.**

Фиг. 3: Дарени средства по източници за последните 5 години, лева

Компаниите:

- **Обем дарения: 51 381 167 лева.** За втора поредна година компаниите изпреварват фондациите по обем дарени средства, след като за 6 поредни години (2014 - 2019) заемаха второ място след фондациите. Спрямо 2020 г. се регистрира спад от 11% или със 6,6 млн. лева по-малко в обема предоставени дарения.
- **Сфери на подкрепа:** „Здравеопазване“ е приоритетната сфера, в която компаниите инвестираха през 2021 г. И през втората COVID-година фирмите продължиха да предоставят средства за закупуване на необходими за болнични заведения специализирана апаратура и консумативи (тестове, дезинфектанти, предпазни средства) в битката с пандемията на първа линия, но също така и за друга необходима медицинска апаратура. Корпоративни дарения бяха насочени и в сферата на социалната подкрепа като осъзнат стремеж за оказване на помощ на най-силно засегнатите групи хора от пандемията в т. ч. и за преодоляване на негативните промени на пазара на труда.

Фиг.4: Приоритетни сфери на подкрепа от компании през 2021 г.

• Основни наблюдения

- Компаниите запазиха водеща роля в предоставянето на дарителски ресурс и през втората пандемична година. Кризата мобилизира активния и отговорен бизнес в страната, воден от стремежа да допринесе за преодоляване на силно изразените и дългопродължаващи негативни последици в различни обществени сфери, в т. ч. социална и образователна.
- Очаквано, след пик в предоставени дарения вследствие на възникнали кризи (природни бедствия, аварии, хуманитарни кризи), се регистрира спад в общия обем дарени средства от страна на бизнеса. Този спад спрямо 2020 г. обаче е само 11%, а като обем дарените средства надхвърлят значително годишните обеми на дарения, предоставени в годините, в които не са регистрирани кризисни ситуации с широк обхват. Енергията, генерирана през 2020 г., се запази и през 2021 – екипите на компаниите затвърдиха ангажираността си към подкрепяните каузи.
- През 2021 г. фирмите продължиха да допринасят с предоставяне на средства за осигуряване на необходима болнична апаратура, както в пряк отговор на пандемията и непосредствените нужди за борбата на първа линия, така и за качествено лечение в други направления. Така например бе проведена кампанията „Ваксина с кауза“ на **МЕТРО България**, Министерство на здравеопазването и **фондация BCause** в помощ на фонда #ЗаДецатанаГерои медици и учители. Редица компании насочиха подкрепата си и към социалната сфера в помощ на най-силно засегнатите от кризата хора и общности. Служителите на компаниите бяха насърчени да инициират и участват в кампании за набиране на средства и материални

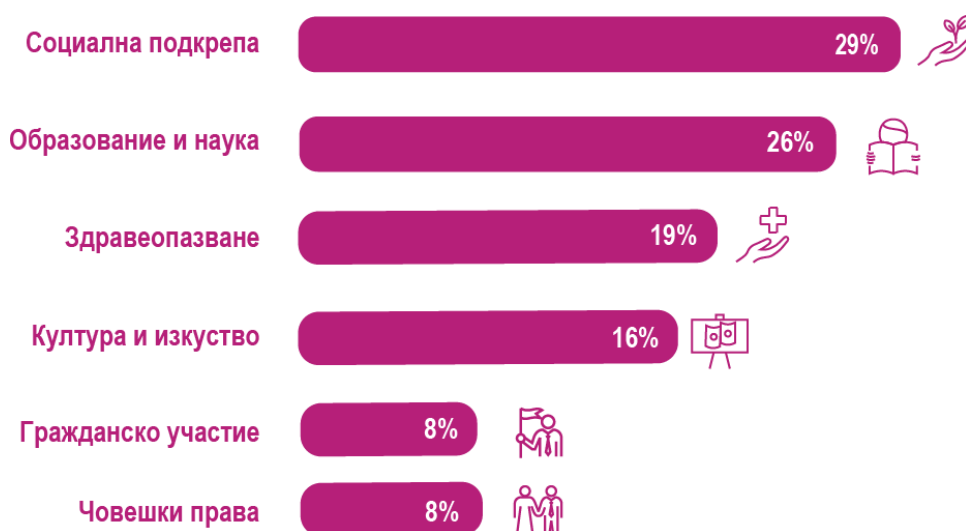
дарения за социална подкрепа (**TELUS International Bulgaria**). Служители продължиха да даряват експертен труд онлайн (**Кока-Кола ХБК България** чрез програмата си **#YouthEmpowered**). Редица компании обвързаха типичните си маркетингови стратегии с избрани каузи за подкрепа. Със съвместната си инициатива „Прегледай се! Погрижи се за себе си“ **Фантастико** и фондация „Нана Гладуиш – една от 8“ адресираха проблема за навременна профилактика на най-разпространеното онкологично заболяване при жените – рака на гърдата. От друга страна кризата повлия много бизнеси и предизвика сътресения и ограничаване на достъпа до пазара на труда за хиляди хора. Това даде основание на други компании да стартират програми за насърчаване на предприемачеството – пример в тази посока е програмата „**Вселена от възможности**“ на **Пощенска банка**, която на конкурсен принцип оказва подкрепа за предприемачески идеи както сред гражданските организации в страната, така и сред индивидуални предприемачи. Пример за ефективна подкрепа през изминалата година за проекти за наука, образование и предприемачество сред подрастващите са партньорствата на **Kaufland** с **WWF България** – за програмата за младежки иновации **Panda Labs**, **Софийския фестивал на науката**, изложбата **#ЗаеднодействайСМузейко** и предприемаческата програма „**Тийноватор**“.

- И през изминалата година отново се регистрира по-малък брой компании, декларирали дарения, но с по-голям обем дарени средства. В същото време остава пренебрежимо малък броят на компаниите дарители спрямо общия брой на юридическите лица, подали декларация по чл. 92 от ЗКПО за 2021 г. (едва 0,56%). Очевидно предложението от страна на държавната администрация стимул за намаляване на дължими данъци по Закона за корпоративно подоходно облагане чрез направени реални и декларирани дарения в подкрепа на значими обществени каузи не е достатъчно ефективен.

Фондациите:

- **Обем дарения: 33 780 198 лева.** И през 2021 г. се отчита спад на предоставените от фондациите частни средства в подкрепа на различни обществени каузи. Спрямо 2020 г. даренията от фондации като обем са намалели с 24% или с малко над 10 млн. лева.
- **Сфери на подкрепа:** „Социална подкрепа“ и „Образование и наука“ са двете приоритетни сфери, за които фондациите предоставиха дарителски ресурс. С произтеклите негативни социално-икономически последици от кризата (увеличен ръст на безработницата, ограничен достъп до социални услуги) се откриха и остри нужди за незабавна подкрепа на най-уязвимите хора (деца и възрастни с увреждания, самотно живеещи възрастни хора, семейства в крайна бедност и др.).

Фиг.5: Приоритетни сфери на подкрепа от фондации през 2021 г.

- **Основни наблюдения**

- Инвестираните от фондациите 33,8 млн. лева през 2021 г. формират 35% от общия обем дарени средства в общественостнозначими каузи в страната. Спрямо предходната година се регистрира спад от 24%.
- В първата пандемична година фондациите инициираха създаването на фондове, чрез които и благодарение на допълнително привлечените частни дарения от други фондации, компании и индивидуални дарители, бе оказана спешна подкрепа на най-уязвимите групи хора. През 2021 г. тази подкрепа продължи и премина в последващо подпомагане на деца и семейства, самотноживеещи възрастни, хора с увреждания и такива в риск от трайна социална изолация или в риск от нарушени граждански права, вкл. при случаи на домашно насилие или насилие, основано на пола. Така например

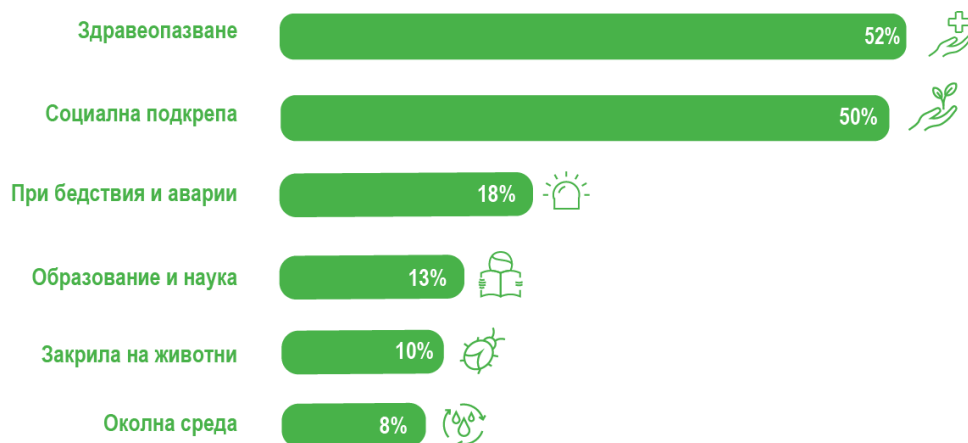
през 2021 г. продължи подкрепата в рамките на програма „ИРИС“ (инициирана от **фондация „Работилница за граждански инициативи“**, съвместно с БДФ и Национална мрежа за децата) за най-силно засегнатите от пандемията семейства и за намаляване на опасността от раздяла между децата и родителите им. **Фондация BCause** продължи изпълнението на традиционните си програми и такива в партньорство с корпоративни дарители, като ги адаптира в отговор на възникналите нужди на крайните получатели на подкрепа. Една от тях е програмата „Готови за успех“, която привлече още корпоративна подкрепа.

- Сред проучените фондации с активни програми в страната **фондация „Америка за България“ (ФАБ)** за поредна година е с най-голям обем предоставени дарения. През 2021 г. инвестираните от ФАБ средства са с 26% по-малко в сравнение с предходната, но въпреки това приносят ѝ остава значителен, като формира 56% от целия обем дарени средства от фондации (общо инвестирани 19 млн. лева).

Физическите лица:

- **Обем дарения: 10 897 101 лева.**
- **Сфери на подкрепа:** Втората поредна година на COVID-кризата до голяма степен обуславя и запазващия се по-висок интензитет на дарения за здравни каузи. Ясно преобладава и изборът на индивидуалните дарители да подкрепят най-силно засегнатите хора и групи, вкл. и за преодоляване на негативните икономически и социални последици от кризата.

Фиг.6: Приоритетни сфери на подкрепа от физически лица през 2021 г.

• Основни наблюдения

Националното представително проучване за последната година регистрира запазване в дарителската активност на българските граждани и очертава следните основни тенденции:

- В контекста на продължилата и през 2021 г. COVID криза, дарителската активност остава с интензитета на предходната 2020 г. Закономерно с това, макар слабо, расте групата на хората, които изобщо са правили дарения (от 56% на 58%).
- Запазва се и йерархията на типа дарения: в най-голяма степен, с тенденция на повишение, това са парични средства (ръст от 73% на 77%), на второ място – вещи/предмети/стоки, но в по-ограничен мащаб спрямо 2020 г. (49% спрямо 57%) и на последно място – труд (на практика без промяна).
- За разлика от 2020 г., когато кризата изглежда успява да мобилизира хора от цялата страна и различни социално-демографски групи, през 2021 г. дарителската активност постепенно се „връща“ към традиционно по-активните граждани – живеещи в столицата и големите градове, висшисти, поколения в активна възраст между 30 и 50 г.
- Втората поредна година на COVID кризата до голяма степен обуславя и запазващия се по-висок интензитет на дарения за здравни каузи. Въпреки

това, стремежът към постепенна нормализация на всекидневния живот се отразява и на връщането на активността към области, които през 2020 г. търпят сериозен отлив. По-висока активност се наблюдава по отношение на даренията за образование (от 7 на 13%), спортни каузи (от 1% на 7%), околна среда (5-8%). За сметка на това подкрепата за религиозни каузи отново се връща към стойностите отпреди 2020 г.

- Остава устойчива и тенденцията да се дарява без посредничество (69%). Същевременно, като следствие от активизираните усилия на компании и НПО в контекста на кризата, осезаемо нараства делът на дарявалите за каузи, организирани от конкретни компании/фирми – от 19% на 36% и граждански организации (от 14% на 27%).
- Без промяна остават силно ограничените практики дарените средства да се декларират с цел данъчни облекчения (под 5%). Мотивите за липсата на подобни действия също са устойчиви – даряване без документи, липса на интерес към данъчни облекчения, убеденост, че процедурите са твърде бюрократични и др. Прави впечатление, че през 2021 г. повече хора посочват бюрократичните неудобства (15-22%) и убедеността, че отстъпките са нищожни (14-18%) като пречка да декларират даренията си. Тези позиции са още по-силно изразени сред хората, дарявали над 100 лв. през годината (над 30% и по двете позиции), които вероятно са и по-информирани за възможностите в тази посока.
- Устойчиво прилаганите начини на даряване – директно в кутии, чрез SMS, закупуване на продукти, доброволен труд, продължават да допринасят за рядкото ползване на данъчни облекчения.
- Продължават да нарастват даряваните суми. В логиката и на интензитета на даряване, най-сериозни суми отделят жителите на столицата, поколенията между 40 и 50 г., висшистите.
- Макар с бавни темпове, продължава да расте и мотивацията да се подкрепят продукти, обвързани с кауза - 31% спрямо 29% биха закупили такъв продукт, дори да е по-скъп, респективно по-малко хора биха се отказали, ако цената е по-висока (22% спрямо 28% през 2020 г. заявяват, че биха подкрепили, само ако цената на продукта не надвишава цените на сходни такива).
- Запазват се нивата на дарителство от работното място, като най-често се закупуват продукти с кауза, подпомага се организацията на доброволчески инициативи, дарява се труд. Превръщането на тези практики в устойчива култура има потенциал да се разраства в бъдеще сред повече компании, като се споделят добрите практики, предава се опитът от вече изградени модели на работа и др.

- И през 2021 г. остава значителен делът на хората, които или не се интересуват (32%), или изобщо не са оставяли контактите си за обратна връзка по отношение на извършените дарения (15%). Културата на дарителство продължава да бъде неустойчива, индикатор за което е и честотата на извършване на дарения – минимално нарастват дарявалите няколко пъти (от 60% през 2020 г. до 65% до 2021 г.), докато практиката на редовно дарителство (всеки месец) остава ограничена в рамките на 4-5%.

Едноличните търговци:

- **Обем дарения: 557 918 лева.**
- **Сфери на подкрепа:** здравеопазване, местни каузи на граждански организации, социална подкрепа на хора в нужда.

- **Основни наблюдения**

По данни на НАП през 2021 г. се наблюдава увеличение спрямо 2020 г. с 30% в обема дарени средства, декларирани от едноличните търговци, при намален брой на деклариралите дарения сред тях с 16%. Обемът дарени от ЕТ средства през годината формира 0,6% от общия обем дарени средства.

КАКВА Е СРЕДАТА ЗА РАЗВИТИЕ НА ДАРИТЕЛСТВОТО ПРЕЗ 2021?

2021 година беше белязана и от сериозна политическа криза в страната. Смяната на служебни правителства, трите народни събрания, ниската степен на обществено доверие към институционалната среда дадоха общо усещане за несигурност.

Липсваха инструменти и/или инициативи от страна на държавната администрация, които да насърчат частните дарители, преобладаваха апелите за продължаваща подкрепа от страна на институции в различни секторни посоки.

Мерки за облекчаване на негативните последици от кризата за гражданските организации не бяха предвидени. Липсваше политическа воля и за стартиране работата на Съвета за развитие за гражданското общество към правителството. Юридическите лица с нестопанска цел не успяха да се преборят (въпреки усилията си) да са сред допустимите получатели на финансиране за основни дейности и ключови проекти по Плана за възстановяване и устойчивост.

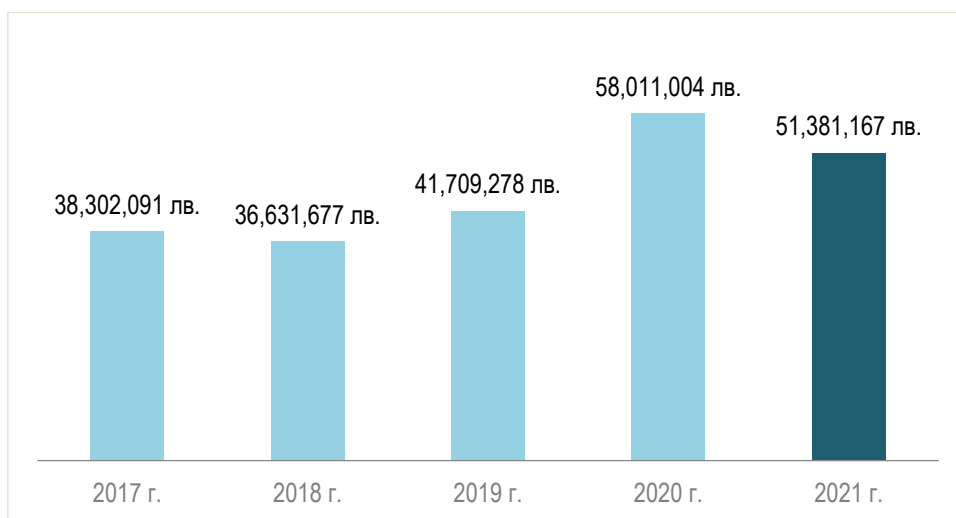
ПОДРОБНО ПРЕДСТАВЯНЕ НА ДАННИТЕ ОТ ИЗСЛЕДВАНЕТО НА ДАРИТЕЛСКИ ПРАКТИКИ И НАГЛАСИ КЪМ ДАРИТЕЛСТВОТО В БЪЛГАРИЯ ПРЕЗ 2021 Г.

1. Компании

1.1. Размер на даренията

През 2021 г. компаниите са дарили общо **51 381 167 лева²**. Спрямо предходната 2020 г. се отчита спад с 11% на декларираните дарения от компании. Техният дял формира 53% от общия обем дарени средства през годината.

Фиг. 7: Графика за обема на даренията от компании за последните 5 години, лева

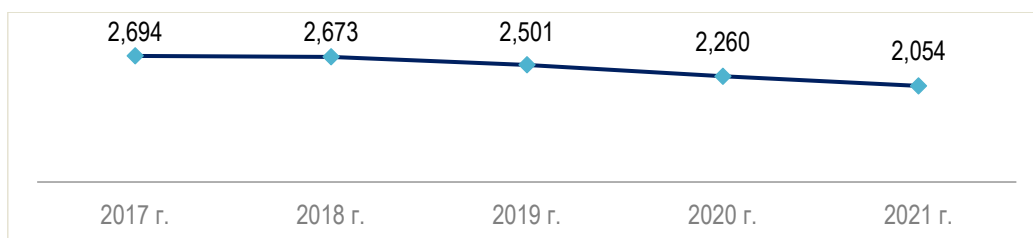

1.2. Брой дарители

Фирмите, обявили дарения през изминалата година, са **2 054**. Спрямо 2020 г. се регистрира 9% спад на броя на компаниите, декларирали дарени средства.

Запазва се тенденцията на изключително нисък процент компании, които декларираят направени дарения. През 2021 г. броят юридически лица, декларирали предоставена подкрепа под формата на дарения, е едва **0,6%** от общия брой, подали своите декларации по ЗКПО.

Фиг. 8: Графика за броя компании, декларирали дарения за последните 5 години

² Съгласно справка от НАП за декларираните дарения в годишната данъчна декларация по ЗКПО през 2021 г.

1.3. Категории получатели

Нормативната рамка в България дефинира 4 основни групи получатели на дарения. Съгласно ЗКПО всяка от компаниите, направила дарение през финансовата година, декларира към коя от групите се съотнася организацията или физическото лице, получило дарението. Различните групи получатели на дарения са обвързани с методологията, по която се изчисляват данъчните облекчения за дарителите, а именно:

- при дарения в полза на лица с код 01 данъчното облекчение е до 10% приспадане от сумата на данъчната основа;
- в полза на лица с код 02 – до 50% от данъчната основа;
- в полза на лица с код 03 – до 15% от данъчната основа;
- при дарения в полза на лица с код 04 облекчението е без ограничение в размера на разхода за дарение при конкретните условия.

Фиг. 9: Справка за направени дарения от декларациите по чл. 92 от ЗКПО за 2020 и 2021 г.

Показател	2020		2021	
	Брой лица, направили дарение	Сума на направените дарения	Брой лица, направили дарение	Сума на направените дарения
Дарения в полза на лица с код 01: здравни и лечебни заведения; специализирани институции за предоставяне на социални услуги за деца и възрастни; детски ясли, детски градини, училища, висши училища или академии; регистрирани в страната вероизповедания; специализирани предприятия или кооперации на хора с увреждания; хора с увреждания; лица, пострадали при бедствия по смисъла на Закона за защита при бедствия, или на семействата им; Българския Червен кръст; социално слаби лица; деца с увреждания или без родители; юридически лица с нестопанска цел, регистрирани в Централния регистър на юридическите лица с нестопанска цел за общественополезна дейност, с изключение на организации, подпомагащи културата по смисъла на Закона за меценатството; Фонд "Енергийна ефективност и възобновяеми източници"; комуни за лечение на наркозависими, както и на наркозависими лица за тяхното лечение; детския фонд на Организацията на обединените нации (УНИЦЕФ)	2 227	57 616 186	2 028	51 060 107
Получатели с код 02 Център „Фонд за лечение на деца“ Център „Фонд за асистирана репродукция“	15	331 458	14	128 097
Получатели с код 03 По реда и условията на Закона за меценатството	6	35 248	9	71 405
Получатели с код 04 Дарения на компютри и периферни устройства за тях, произведени до една година преди датата на дарението, в полза на български училища, включително висши училища	12	28 112	3	121 558
Общо:	2 260	58 011 004	2 054	51 381 167

Общият спад спрямо 2020 г. на броя компании, декларирали направени дарения, е от 9%. Запазва се тенденцията в последните 5 години по-малък брой компании да декларира направени дарения на годишна база. От това следва допускането, че в

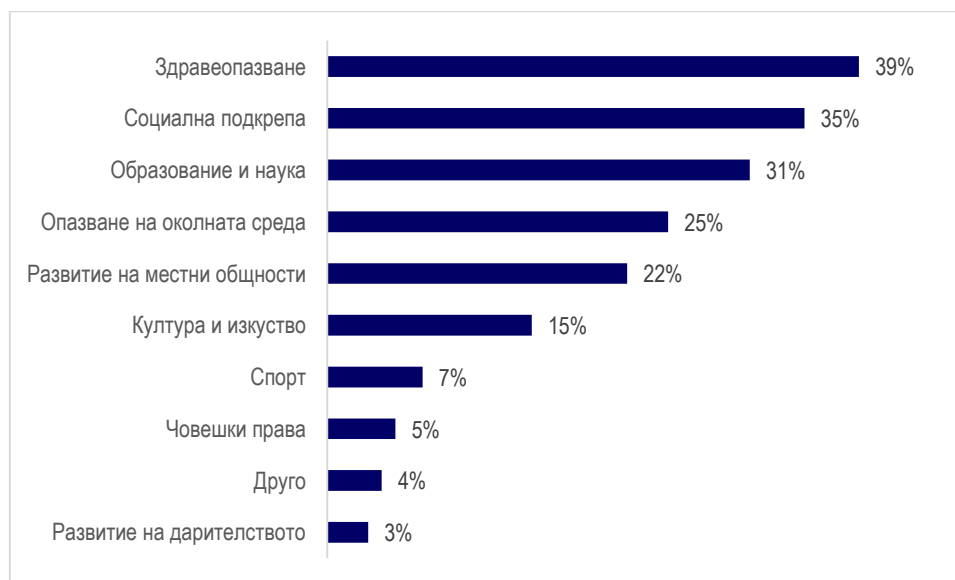
общия случай компаниите са дарявали по-големи суми в сравнение с предходни години. Това много ясно се проследява при дарения в полза на получатели по код 01 и 04.

1.4. Сфери на подкрепа

Проучване на БДФ за сферите на подкрепа от страна на компаниите показва запазване на сферата „Здравеопазване“ (при 39% от компаниите) като приоритетна за корпоративните дарения, която ясно бе посочена и през 2020 г. с най-висок приоритет. Фирмите продължиха подкрепата си към лечебни заведения най-вече чрез предоставяне на средства за закупуване или директно осигуряване на специализирана апаратура. Други даряваха в области, които не са директно свързани със здравеопазването, но оказват пряко въздействие за намаляване на последствията от COVID пандемията. Промяна в избора на сфера за подкрепа спрямо предходната 2020 г. се наблюдава при „Социална подкрепа“ (35%). Фирмите са приоритизирали тази сфера в по-голяма степен спрямо подкрепата за „Образование и наука“ (31%), което е в синхрон с желанието да оказат помощ на най-силно засегнатите хора и домакинства от всички ограничения в различните обществени сфери вследствие на пандемията.

През 2021 г. компаниите са подкрепяли по-малко сферата „Култура и изкуство“ (15% при 21% за 2020 г.). „Човешки права“ е сферата, която компаниите традиционно подкрепят с изключително нисък приоритет.

Фиг. 10: Сфери на подкрепа от страна на компаниите за 2021 г.

Като най-чести получатели на дарения от компаниите през 2021 г. се запзват здравните и лечебни заведения, общините, специализираните институции за деца или възрастни хора, гражданските организации (сдружения и фондации).

Не се наблюдава промяна и сред най-предпочитаните механизми, чрез които компаниите са дарявали средства през годината: директни дарения за реализиране на

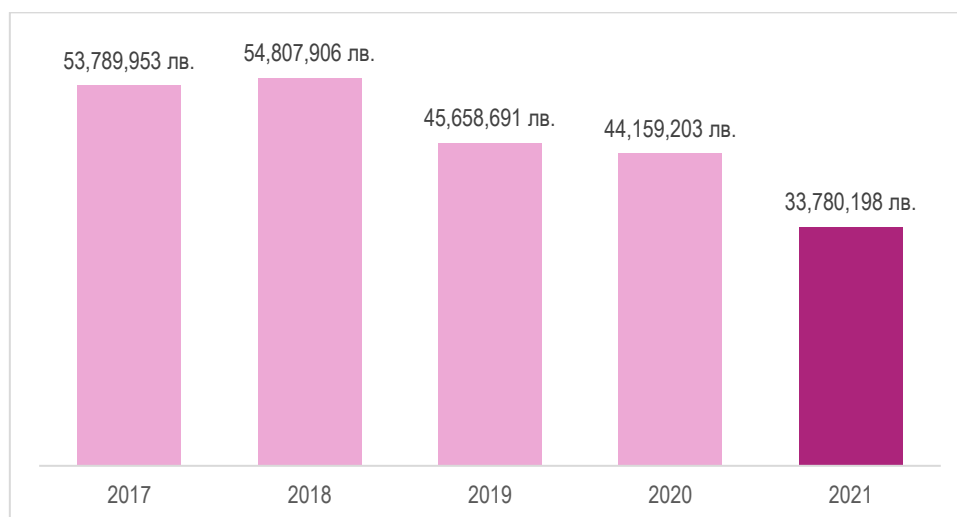
дейност, нефинансови дарения (материали, продукти, услуги), доброволен труд на служителите, дарителство по ведомост и маркетинг, свързан с кауза.

2. Фондации

2.1. Размер на даренията

Общата сума дарения от фондации през 2021 г. е **33 780 198 лева**. Обемът се формира от средствата за предоставени грантове, стипендии, награди или директно финансиране на дейности, направени от български и международни фондации. Спрямо 2020 г. се регистрира общ спад от 24%.

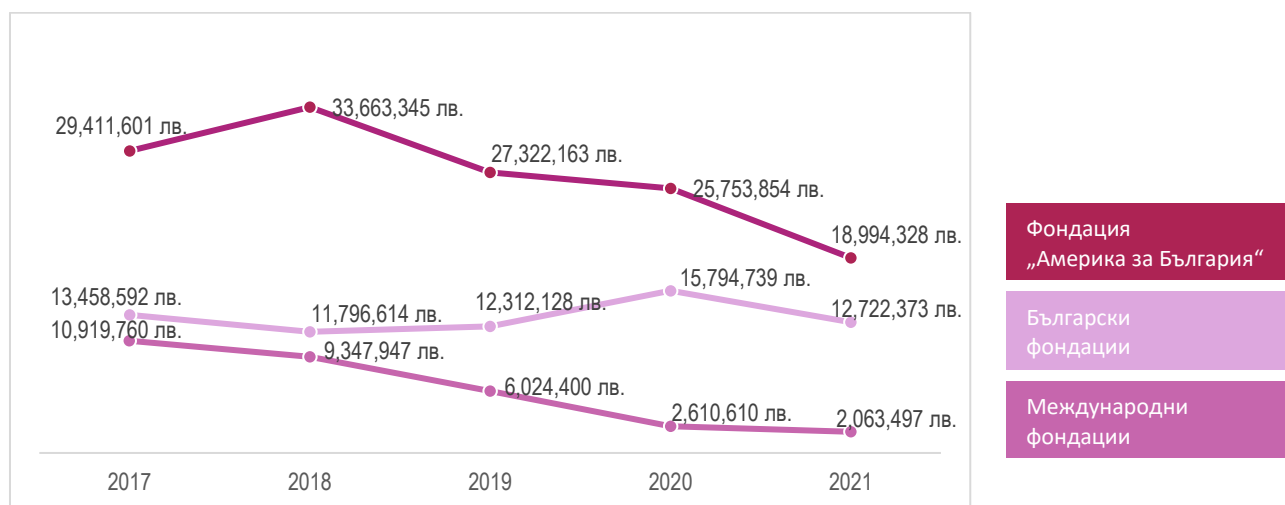
Фиг. 11: Графика на общия обем дарения от фондации за последните 5 години, лева

Обемът дарения, предоставен от международни фондации с активни програми в страната, е с 21% по-малък от този през 2020 г. Спад в дарените средства се регистрира и при българските фондации (19% по-малко), както и при предоставеното финансиране от **Фондация „Америка за България“** (26% по-малко).

Запазва се тенденцията Фондация „Америка за България“ да е организацията с най-много дарени средства сред фондациите. За по-обективно отразяване на полето дарените средства от нея се представят отделно от даренията, направени от останалите фондации, включени в проучването.

Фиг. 12: Дарени средства от български и чуждестранни фондации и фондация „Америка за България“ за последните 5 години, лева

2.2. Сфери на подкрепа от фондациите

И през 2021 г. „Социалната подкрепа“ е сред каузите, които приоритетно се насърчават от фондациите. Тъй като COVID-кризата имаше силно изразени негативни, но и дългопродължаващи във времето последствия за хората, и международни, и български фондации насочиха финансиране в помощ на най-силно засегнатите групи и по-големи общности. Даренията в социалната сфера бяха насочени предимно за обезпечаване нуждата от хранителни продукти и други стоки от първа необходимост, психологическа подкрепа, но също така и за експертна/професионална помощ към хората за намиране на нова работа или преориентиране на пазара на труда. Фондациите продължиха подкрепата си и за деца и подрастващи с нарушен достъп до качествено образование.

„Човешки права“ е сферата, която се подкрепя традиционно предимно от фондациите.

Фиг. 13: Сфери на подкрепа от фондациите през 2021 г.

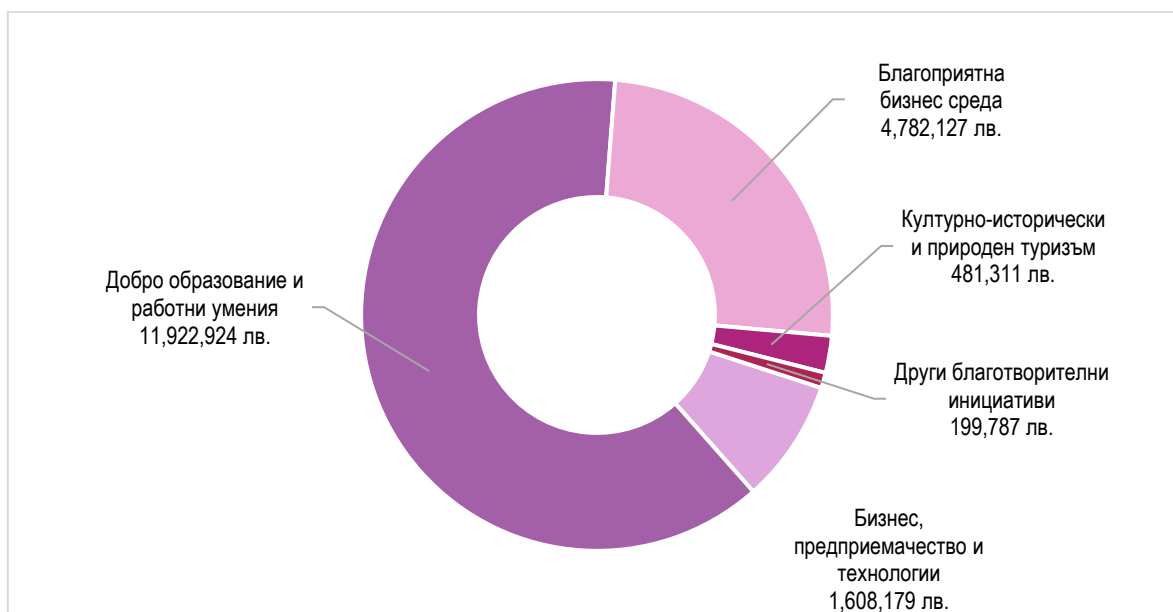

2.3. Фондация „Америка за България“

Общият брой на одобрените проекти през календарната 2021 г. от Фондация „Америка за България“ е 69. Обемът отпуснати средства от организацията (включително и такива, които са за проекти, стартирали в по-ранна година, но имат текущо финансиране през 2021 г.) е **18 994 328** лв.

Повече от половината отпуснати средства (63% за 2021 г.) фондацията е инвестирала в значими проекти в сфера „Добро образование и работни умения“ – тенденция, която се запазва от 2019 г. За проекти в сферата „Благоприятна бизнес среда“ са предоставени 25% от общия обем финансиране – в тази сфера се регистрира ръст спрямо 2020 г., когато финансирането в тази тематична сфера е 17% спрямо общия обем. В сферата „Бизнес, предприемачество и технологии“ са инвестирани 8% от общия обем, а за насърчаване на културно-историческия и природен туризъм в страната - 3%.

Фиг. 14: Разбивка на дарените средства в лева по приоритетни области на финансираните проекти през 2021 г. от Фондация „Америка за България“

3. Физически лица

3.1. Общ размер на дарените средства от физически лица

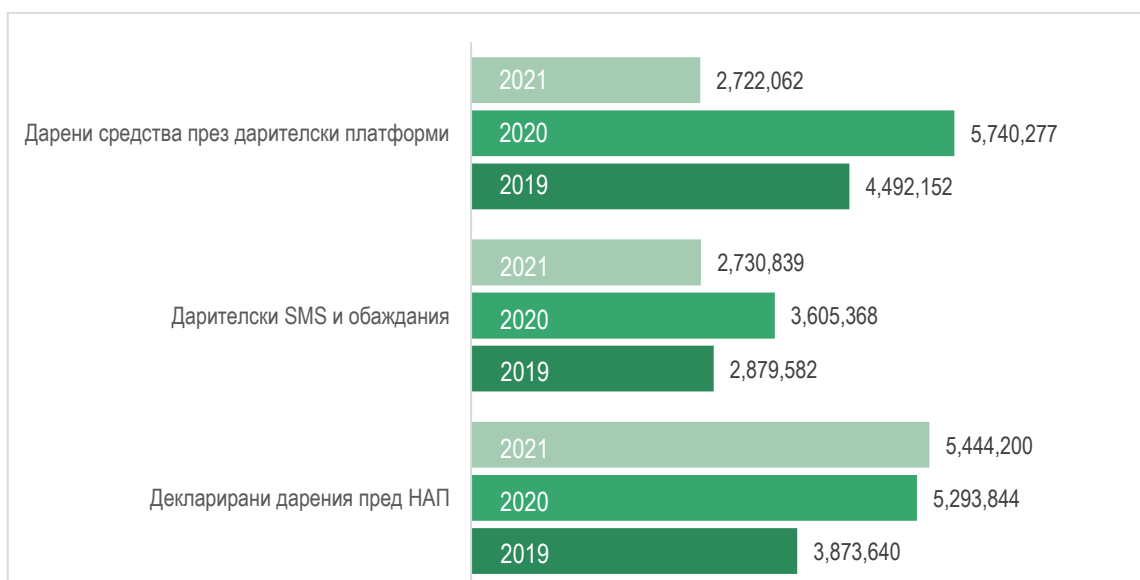
След изключително високия ръст на даренията от физически лица през първата година от началото на COVID пандемията – 2020 г., когато бе отбелязан ръст от 30% на индивидуалните дарения спрямо предходната година, очаквано през 2021 г. индивидуалната финансова подкрепа бележи спад от 26%. Общият размер на даренията е **18 9897 101 лева**.

Фиг. 15: Графика на дарените финансови средства от физически лица в последните 5 години, лева

Обемът средства от индивидуалните дарители се формира от декларираните данни от физическите лица пред НАП, дарителските обаждания и SMS-и, обобщени по данни от мобилните оператори, и онлайн дарения в дарителски платформи.

Фиг. 16: Тенденции в дарените от физически лица през за последните 3 години, лева

3.2. Дарения от физически лица по данни на НАП

По справка от данъчните декларации по чл. 50 от ЗДДФЛ за 2021 г. сумата на направените дарения е **5 444 200** лв., което е 3% повече спрямо дарените средства през 2020 г. През 2021 г. **1 560** физически лица са декларирали дарения, но към тях се добавя и броят декларирани дарения от физически лица през техните работодатели, с което общият брой физически лица с декларирани дарения към НАП нараства на **10 792**.

По отношение на получателите на даренията (юридически и физически лица) нормативната рамка отново дефинира групи/кодове лица, в чиято полза се правят даренията, както е и при компаниите. Единствената разлика е, че физическите лица не биха могли да декларира дарения на компютри срещу данъчни облекчения.

Фиг. 17: Брой физически лица, декларирали дарения, и суми на даренията в лева за 2021 г.

по данни на НАП

Показател	2021		2021 декларирани през работодател		ОБЩО за 2021	
	Брой лица, направили дарение	Сума на направените дарения	Брой лица, направили дарение	Сума на направените дарения	Брой лица, направили дарение	Сума на направените дарения
Получатели с код 01 Здравни и лечебни заведения, специализирани институции за предоставяне на социални услуги на деца и възрастни, детски градини, училища, университети, културни и образователни институции, НПО в обществена полза, Български Червен кръст, УНИЦЕФ	1,505	4,762,665	8,832	546,182	10,337	5,308,847
Получатели с код 02 По реда и условията на Закона за меценатството	40	67,302	66	17,363	106	84,665
Получатели с код 03 „Фонд за лечение на деца“ към НЗОК Център „Фонд за асистирана репродукция“	15	14,581	334	36,107	349	50,688
ОБЩО:	1,560	4,844,548	9,232	599,652	10,792	5,444,200

Фиг. 18: Брой физически лица, декларирали дарения, и суми на даренията в лева за 2020 и 2021 г. по данни на НАП

Показател	2020		2021	
	Брой лица, направили дарение	Сума на направените дарения	Брой лица, направили дарение	Сума на направените дарения
Получатели с код 01 Здравни и лечебни заведения, специализирани институции за предоставяне на социални услуги на деца и възрастни, детски градини, училища, университети, културни и образователни институции, НПО в обществена полза, Български Червен кръст, УНИЦЕФ	1,472	5,054,872	10,337	5,308,847
Получатели с код 02 По реда и условията на Закона за меценатството	58	207,745	106	84,665
Получатели с код 03 „Фонд за лечение на деца“ към НЗОК Център „Фонд за асистирана репродукция“	20	31,227	349	50,688
ОБЩО:	1,550	5,293,844	10,792	5,444,200

През 2021 г. се регистрира увеличение от 3% на декларираните обеми дарения. Най-голям ръст се наблюдава при даренията с код 03 (и по отношение на броя, и по отношение на сумите), вследствие на декларираните през работодател направени дарения. Значителен спад се регистрира в обема на даренията от физически лица по реда и условията на Закона за меценатството.

3.3. Дарения с дарителски SMS-и, обаждания и онлайн дарителски платформи

Справка от трите мобилни оператора в страната (A1, VIVACOM, Yettel) сочи спад от 24% на сумите, дарени от физически лица с дарителски SMS и обаждания, спрямо предходната година. През 2021 г. с дарителски SMS и обаждания са дарени **2 730 839** лева.

С дарителските номера се подкрепят инициативи като: „Българската Коледа“, кампании на Министерство на здравеопазването, Министерство на отбраната и Министерство на вътрешните работи в помощ на деца на пострадали и загинали техни служители по време на служебен дълг, кампании на УНИЦЕФ България, фондация „И аз мога“, SOS Детски селища, Български Червен кръст, както и кампаниите, които набират подкрепа и чрез единния дарителски номер 17 777 - DMS.

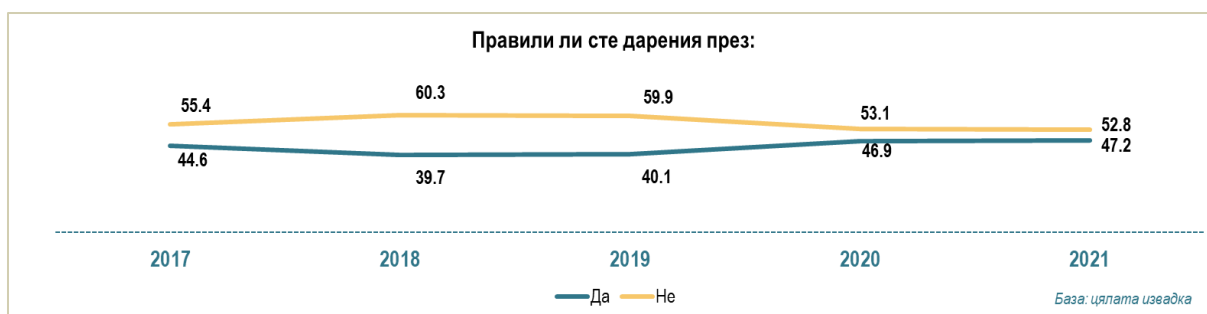
През 2021 г. дарените онлайн средства през дарителските платформи също бележат спад в общите набрани суми. Най-популярните платформи в страната се управляват от юридически лица с нестопанска цел в обществена полза. В типичния случай на платформите се публикуват кампании за лечение на физически лица (деца или възрастни) и кампании в подкрепа на каузи на граждански организации (НПО).

3.4. Обществено проучване за дарителски практики и нагласи към дарителството

За целите на анализа на дарителството и по поръчка на БДФ „Алфа Рисърч“ проведе представително проучване за обществените нагласи към дарителството през 2021 г.

В сравнение с проучването през 2020 г. не се регистрира промяна в броя на хората, които споделят, че са правили дарения през 2021 г. (47%), макар и в абсолютна стойност да е налице много лек ръст.

Фиг. 19: Съотношение между броя хора, потвърдили, че са дарявали, и тези, които не са дарявали за периода 2017 – 2021 г.

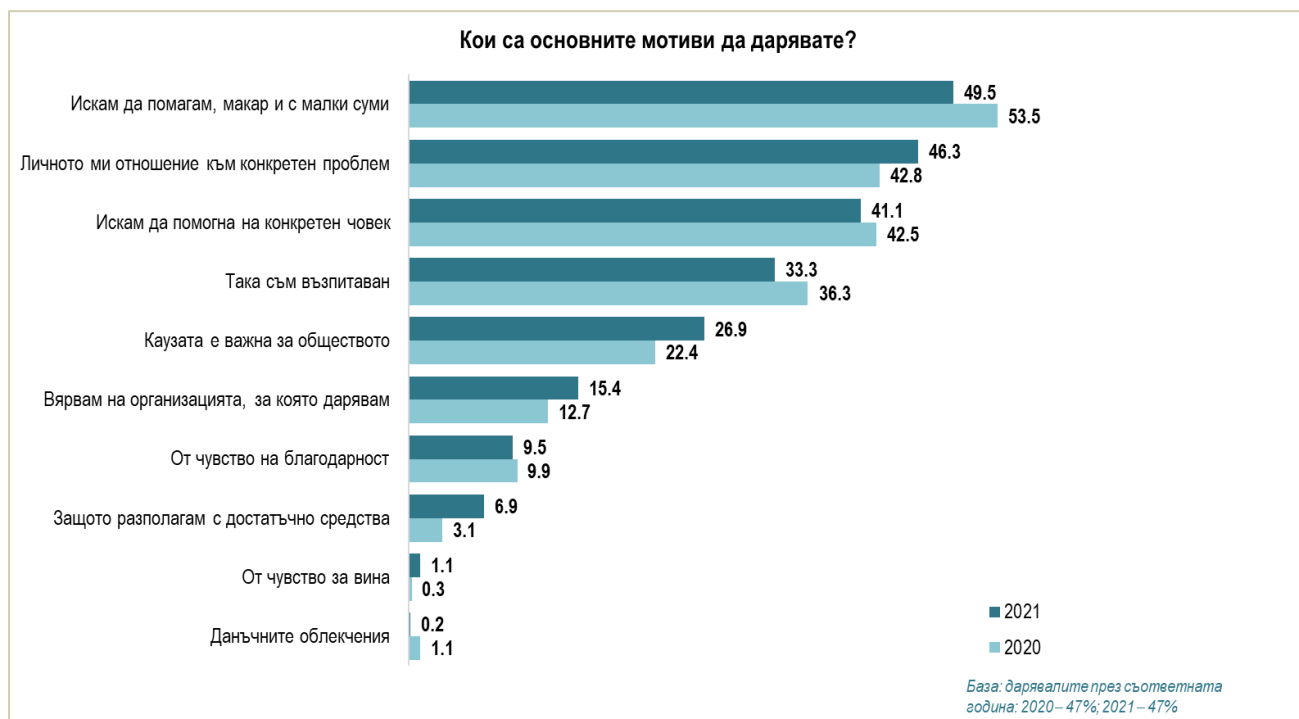
Запзва се тенденцията хората да даряват предимно финансови средства. Леко нараства и делът на тези от тях, които са положили доброволен труд през изминалата година спрямо предходната 2020 г.

Фиг. 20: Съотношение между броя дарявали хора в зависимост от вида дарен ресурс през 2020 и 2021 г.

Запзва се и тенденцията, свързана с мотивите – сред най-силно изразените са желанието хората да помагат, макар и с малки средства, личното им отношение към каузата и конкретното предназначение на дарението в полза на човек, който има нужда от помощ.

Фиг. 21: Основни мотиви за даряване сред хората през 2020 и 2021 г. (%)

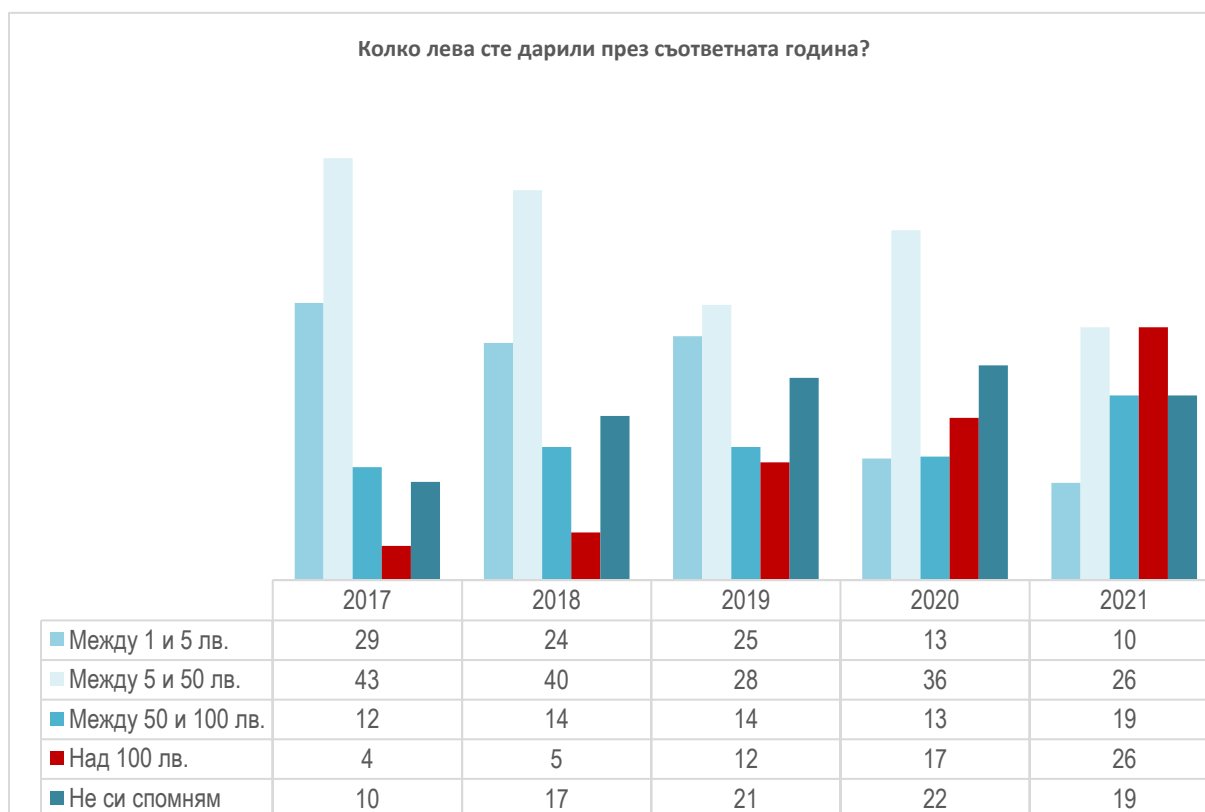
Намалява делът на хората, които са подкрепили здравни и социални каузи, което можем да обясним с привикването към кризисната ситуация, породена от COVID пандемията, и опит за връщане към начина ни на живот преди пандемията. Това е и причината да има ръст в подкрепата на обичайно силните области и каузи, които временно се ползваха с по-слаб дарителски интерес – това са образованието, закрилата на животни и опазването на природата, спорт, култура и изкуство, както и реакция при бедствия и аварии.

Фиг. 22: Тематичен обхват на каузите, подкрепени от индивидуалните дарители през 2020 и 2021 г. (%)

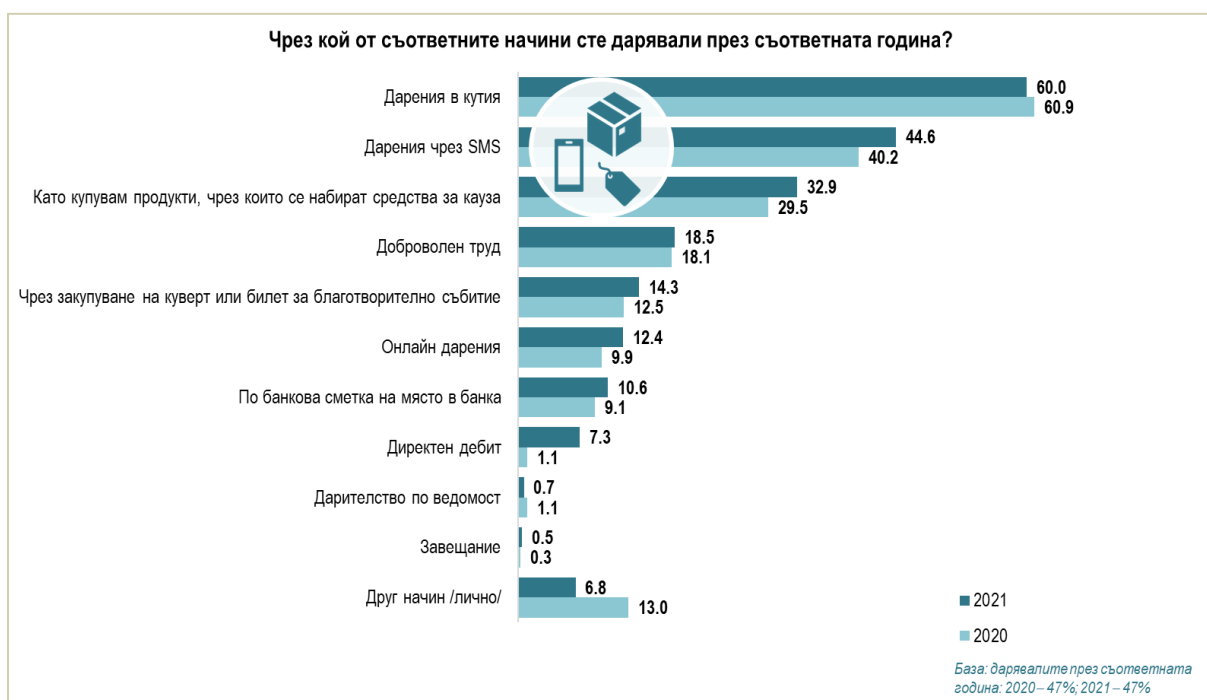
През 2021 г. се затвърждава тенденцията към увеличаване на сумите, които хората даряват в подкрепа на избрани каузи.

Фиг. 23: Дарени суми годишно от индивидуалните дарители за последните 5 години (%)

По отношение на предпочитаните от хората начини да даряват - даренията в кутии и с дарителски SMS остават най-разпознаваемите и предпочитани. Закупуването на продукт с кауза, даряването на труд или закупуването на билети за събитие бяха механизми, които много бързо и успешно се трансформираха в удобни онлайн инструменти за мобилизиране на подкрепа и набиране на дарения. Подобни инициативи предприеха освен гражданските организации и отговорните бизнеси, които обвързаха онлайн продажбите си с възможност за дарения в полза на хора или институции и организации, засегнати от кризата. Забелязва се и тенденция за ръст на даренията чрез директен дебит (близо 6% ръст), на онлайн даренията и на тези по банкова сметка.

Фиг. 24: Преподчитани начини на даряване сред хората през 2021 г. в сравнение с 2020 г.

Причините, които хората изтъкват за това да не даряват, остават относително устойчиви във времето. Най-често посочваната причина е финансовото състояние.

Фиг. 25: Причини, поради които хората не даряват

Дарителството в България през 2021 г.

Анализ на Български дарителски форум

Анализът се основава на база данни от Национална агенция за приходите за декларирани дарения от компании, еднолични търговци и физически лица, преглед на отчети в Търговския регистър и регистъра на юридическите лица с нестопанска цел, преглед на отчети на международни донорски организации, социологическо проучване, проведено от агенция „Алфа Рисърч“ през месец юни 2022 г., както и разширени въпросници до компании и фондации сред общността на дарителите в България; справка от трите мобилни оператора за даренията с обаждане и SMS, и преглед на отчетите на съществуващите дарителски платформи в страната.

Анализът на дарителството 2021 г. е изготвен с финансовата подкрепа на фонд „Активни граждани България“ (www.activecitizensfund.bg) по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство (ЕИП). Цялата отговорност за съдържанието се носи от БДФ и при никакви обстоятелства не може да се приема, че отразява официалното становище на Финансовия механизъм на ЕИП и Оператора на фонд „Активни граждани България“.